

Pohjois-Savon ELY-keskus

Valtatien 5 parantaminen välillä Siilinjärvi–Pöljä, yleissuunnitelman päivitys, luontoselvitys

101014811-001

AFRY
ÅF PÖYRY

Yhteyshenkilö
Soile Turkulainen
Puhelin
-
Matkapuhelin
040 572 4001
Sähköposti
soile.turkulainen@afry.com

Pvm.
15/12/2020
Projektiviite
101014811-001

Asiakas
Varsinais-Suomen ELY-keskus

Valtatien 5 parantaminen välillä Siilinjärvi–Pöljä, yleissuunnitelman päivitys, luontoselvitys

Sisältö

1 Johdanto 4

2 Selvitysalueen sijainti 4

3 Menetelmät 5

3.1 Lähtötiedot 5

3.2 Maastokartoitukset 5

4 Luonnonympäristön yleispiirteet 5

4.1 Geologia, vesistöt ja pohjavesialueet 5

4.2 Kasvillisuus ja eläimistö 6

4.3 Lähimmät luonnonsuojelualueet 6

5 Arvokkaat luontokohteet 7

5.1 Eteläosa 7

1. Pieni-Ahmo 7

2. Korpilampi ja rantametsät 7

3. Pyylahden pellonreunametsä 8

4. Pyykankaan suo 8

5. Pöljänjoki 9

6. Pajulampi 9

7. Hanhisensuo 10

8. Pöljänmyllyn suo 10

9. Levälampi 10

5.2 Keskiosa 11

10. Ruokosenlampi 11

11. Lutinpuron läntinen lehto 11

12. Lutinpuron pohjoinen lehto 12

13. Iso-Lutti ja Pieni-Lutti 12

14. Suurenkuusenharjanteen lehtolaikku 12

15. Lähteenmäen lähde 13

5.3 Pohjoisosa 13

16. Riitapuro 13

17. Välimäen suo 14

18. Oravaisenpuro ja itäpuolen rinne 14

19. Silmäsuo ja Silmäsuonharju 15

20. Eukonsuo 16

21. Käperintien korpi 16

6 Muut lajihavainnot 17

6.1 Haitalliset vieraslajit 17

6.2 Huomionarvoiset lajit 18

7 Yhteenveto 18

8 Lähteet 18

copyright © AFRY

Liite 1. Luontokartat.

Liite 2. Lähikartat luontokohteista.

Kansikuva: Oravaisenpuron norokosteikkoa suunnitellun uuden linjauksen pohjoispuolella.

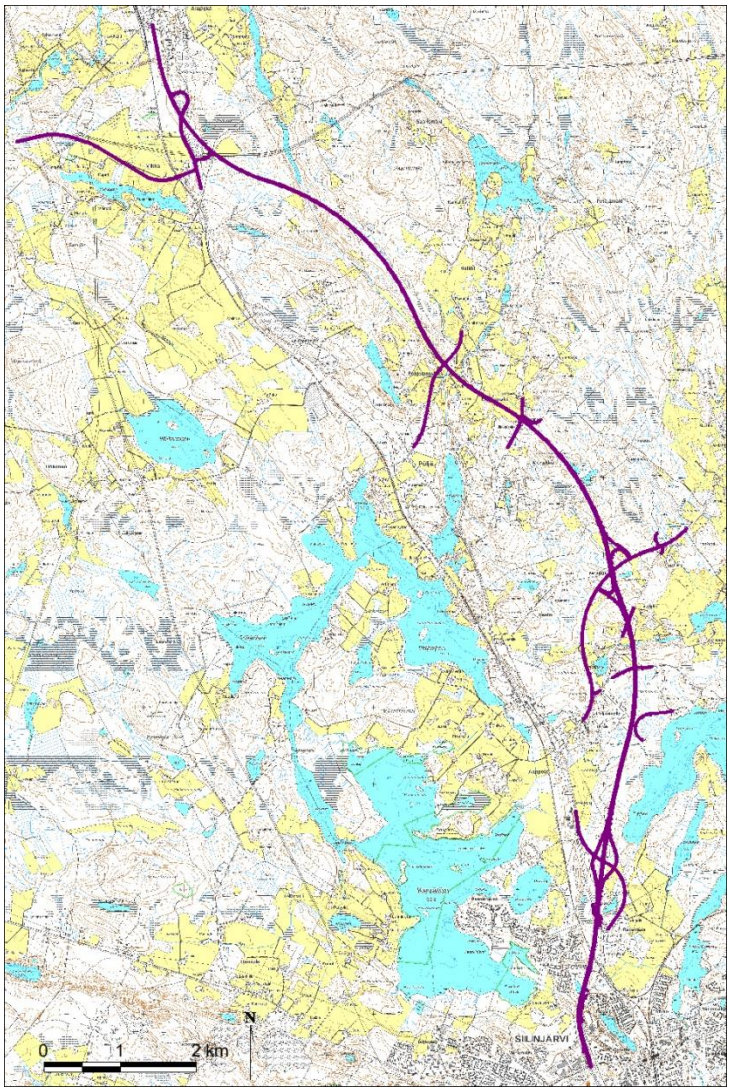
copyright © AFRY

1 Johdanto

Pohjois-Savon ELY-keskus suunnittelee valtatien 5 parantamista välillä Siilinjärvi–Pöljä. Hankkeesta on laadittu vuonna 2005 ympäristövaikutusten arviointi (YVA), jossa tarkastelluista vaihtoehdoista valittiin jatkosuunnitteluun vaihtoehto 2, jonka pohjalta laadittiin yleissuunnitelma. Myöhemmin tarkasteluun on kuitenkin noussut myös YVAssa tarkasteltu vaihtoehto 5. YVA-menettelyn yhteysviranomainen totesi lausunnossaan, että ”mikäli jatkosuunnitteluun valitaan vaihtoehto 5, niin vaatii se tarkentavien luonto- ja kasvillisuusselvitysten tekemistä koko linjauksella”. Tämä luontoselvitys on tehty yleissuunnitelman päivitystä varten vaihtoehdon VE5 mukaiselle tielinjaukselle ja sen liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyjen alueille. Selvityksen teki biologi FM Soile Turkulainen AFRY Finland Oy:stä.

2 Selvitysalueen sijainti

Selvitysalue sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa pääosin Siilinjärven kunnan ja pieneltä osin Lapinlahden kunnan alueella (kuva 1). Suunniteltu uusi valtatien 5 tieosuus tulisi pääosin uuteen maastokäytävään noin 12 kilometrin matkalle nykyisen valtatien itäpuolelle. Nykyiseen tiehen se liittyisi Siilinjärven keskustan pohjoispuolella ja Lapinlahden Alapitkän eteläpuolella. Lisäksi selvitysalueeseen sisältyi liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyjen alueita.

Kuva 1. Suunniteltu uusi tielinjaus ja liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyt.

copyright © AFRY

3 Menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Selvitysalueen luonnonoloja on käsitelty YVA-selostuksessa (Tiehallinto/Savo-Karjalan tiepiiri 2005) ja yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010). Varsinainen luontoselvitys hanketta varten on tehty jo vuonna 2002 (Ihantola 2002), mutta se ei kattanut vaihtoehdon 5 aluetta kuin pieneltä osalta. Lisäksi alueelle on tehty tiehanketta ja muita hakkeita varten liito-oravaselvityksiä.

Muita aluetta koskevia luontoselvityksiä ovat maakuntakaavan luonnonsuojelualueselvitys (Pakarinen 2002), Siilinjärven kunnan kaavoitukselle tehty koko kunnan luontotietojen koonti (Maa ja Vesi Oy 2005) sekä eteläosaan ulottunut Kirkonkylän osayleiskaavan luontoselvitys (Pöyry Finland Oy 2015). Vaihtoehdon 5 alueelle tehtiin keväällä 2020 erikseen liito-orava- ja viitasammakkoselvitys (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Edellä mainittuja selvityksiä käytettiin lähtötietoina tässä luontoselvityksessä. Lisäksi tarkistettiin Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelun tiedot lähimmistä luontokohteista (SYKE 2020a) ja Eliölajit-tietojärjestelmän tiedot uhanalaisten lajien havainnoista (SYKE 2010b) sekä Suomen metsäkeskuksen (2019) tiedot metsälakikohteista ja Laji.fi -palvelun lajihavainnot (Laji.fi 2020).

3.2 Maastokartoitukset

Luontoselvityksen maastokartoitukset tehtiin 29.6.–2.7.2020. Ne ulotettiin noin 100 metrin etäisyydelle tienlinjausten molemmille puolille. Käytännössä alueet käveltiin läpi lukuun ottamatta joitakin peltoalueita ja hakkuu- ja taimikkoalueita. Maastossa alueelta kartoitettiin luonnonympäristön yleispiirteet sekä seuraavat maankäytön suunnittelussa huomioon otettavat luontokohteet:

- luonnonsuojelulain (29 §) suojellut luontotyypit
- vesilain (2 luku 11 § ja 3 luku 2 §) luonnontilaisina säilytettävät vesiluontotyypit ja purot
- metsälain (10 §) erityisen tärkeät elinympäristöt
- uhanalaisten lajien (luonnonsuojeluasetuksen liite 4, Hyvärinen ym. 2019) ja luontodirektiivin IV liitteen lajien (luonnonsuojeluasetuksen liite 5, Sierla ym. 2004, Nieminen & Ahola 2017) kasvupaikat ja elinympäristöt (muut kuin liito-orava ja viitasammakko)
- uhanalaiset luontotyypit (Kontula & Raunio 2018)
- muut luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset kohteet
- haitalliset vieraslajit (Vieraslajit.fi 2020)

Suunnitelma tienjärjestelyistä muuttui hieman luontoselvityksen tekoaikana, niin että maastokartoituksissa oli käytettävissä kesäkuussa 2020 laadittu suunnitelma ja raportointi tehtiin syyskuussa 2020 käytettävissä olleen suunnitelman perusteella. Linjausmuutokset olivat pääosin pieniä, eivätkä vaikuttaneet merkittävästi tuloksiin.

4 Luonnonympäristön yleispiirteet

4.1 Geologia, vesistöt ja pohjavesialueet

Suunniteltujen tieyhteyksien kohdalla on sekä moreeni- ja hiekkamaita että hienoaines-, turve- ja kalliomaita (GTK 2020). Siilinjärven keskustan kohdalla haarautuvan suuren harjumuodostuman pohjoinen haara sijaitsee nykyisen valtatien kohdalla. Suunniteltu uusi tieyhteys sijoittuu harjualueelle eteläisimmässä osassa ja pohjoisimmassa osassa liittyessään nykyiseen valtatiehen. Pohjois-osassa on käytössä olevia ja käytöstä poistuneita soranottoalueita. Maastonmuodoiltaan alue on vaihtelevaa maastoa, niin että korkeimmat mäet ovat keskiosassa ja etelä- ja pohjoisosat ovat loivapiirteisempiä.

copyright © AFRY

Lähes koko selvitysalue sijaitsee Nilsiän reitillä Siilinjoen vesistöalueella (SYKE 2020a). Pohjoisimmassa osassa Alapitkän eteläpuolella vesistöalueeksi vaihtuu Iisalmen reitin Naarvanjoen vesistöalue. Suunniteltu tielinjaus kulkee muutamien lampien läheltä ja ylittää muutamia pieniä jokia ja puroja. Lähimmät isot järvet ovat tieosuuden eteläosassa Sulkavanjärvi itäpuolella ja Kevätön ja Pöljänjärvi länsipuolella. Kevättömän ekologinen tila on arvioitu välttäväksi, Sulkavanjärven ja Pöljänjärven tila tyydyttäväksi ja niitä yhdistävän Pöljänjoen tila hyväksi (SYKE 2020a). Pienistä vesistöistä ei ole tehty luokittelua.

Selvitysalueen eteläpää sijoittuu noin kilometrin matkalla vedenhankintaa varten tärkeälle I luokan pohjavesialueelle Harjamäki–Kasurila (tunnus 0874901) (SYKE 2020a). Pohjoisosassa selvitysalue sijoittuu lähelle Kärängän pohjavesialuetta, joka myös on I luokan pohjavesialue (tunnus 0874951). Hoikintien uusi linjaus Pöljän pohjoispuolella sijoittuu pienen matkan Kärängän pohjavesialueelle.

4.2 Kasvillisuus ja eläimistö

Selvitysalue sijaitsee eteläboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen Järvi-Suomen osa-alueella (SYKE 2020a). Suovyöhyke on Sisä-Suomen vietto- ja rahkakeitaat ja eliömaakunta Pohjois-Savo. Kuopion lehtokeskuksen vaikutus näkyy paikoin alueella kasvillisuuden rehevyytenä ja vaateliaan lehtokasvilajiston esiintymisenä.

Selvitysalueen kohdalla ja ympäristössä on sekä metsäisiä osuuksia että peltoja ja kylä- ja hajaasutusta. Metsät ovat pääosin havupuuvaltaisia nuoria ja varttuvia kasvatusmetsiä. Luonnontilaisimpia metsiä ovat muutamat lehtilahopuustoiset rantametsät. Pienet puustoiset suopainanteet on pääosin ojitettu. Laajin ojittamaton suo on noin 20 hehtaarin kokoinen Silmäsuo pohjoisosassa.

Kevään 2020 liito-oravaselvityksessä tutkitun tielinjauksen kohdalta tai läheltä löytyi seitsemän liito-oravaelinpiiriä ja kaksi viitasammakon kutupaikkaa (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020). Liito-orava ja viitasammakko kuuluvat luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla (49 §) kielletty. Viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa liito-orava arvioitiin vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Muista uhanalaisista lajeista alueelta on tiedossa vain muutamia hyvin vanhoja havaintoja (SYKE 2020b). Laji.fi-sivustolle (2020) ei ole talletettu alueelta erityisiä lajihavaintoja. Maastokartoitusten aikana tehdyt haitallisten vieraslajien, uhanalaisten lajien ja muuten huomionarvoisten lajien havainnot on esitetty luvussa 6.

4.3 Lähimmät luonnonsuojelualueet

Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsevat pienet luonnonsuojelualueet Temmesnurkan metsä (YSA205973) ja Lepikko (YSA244784) noin 250 metrin päässä suunnitelluista tielinjauksista. Selvitysalueen eteläosassa, noin 500 metrin päässä nykyisen ja suunnitellun uuden tieosuuden länsipuolella sijaitseva Kevätön-järvi, on valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde. Osia siitä on perustettu luonnonsuojelualueiksi. Eteläpuolella sijaitsee vajaan kilometrin päässä valtakunnallisen harjujensuojeluohjelman kohde Patakukkula–Tarinaharju, josta osa on suojeltu luonnonsuojelualueena. Lisäksi Sulkavanjärven saaressa on pieni luonnonsuojelualue noin kilometrin päässä.

Selvitysaluetta lähimmät Natura 2000 -alueet ovat yli 10 kilometrin päässä (SYKE 2020a). Hankealueen lähelle ei sijoitu Suomen tärkeitä IBA- ja FINIBA-lintualueita (Leivo ym. 2002) eikä maakunnallisesti tärkeitä MAALI-lintualueita (Koponen ym. 2018).

copyright © AFRY

5 Arvokkaat luontokohteet

Kohderajaukset on esitetty liitekartoilla.

5.1 Eteläosa

1. Pieni-Ahmo

Pieni-Ahmo on noin hehtaarin kokoinen lampi nykyisen valtatien länsipuolella lähellä asutusta. Sen luhtareunoilla kasvaa mm. vehkaa, raatetta ja kurjenjalkaa ja etelärannalla mainitaan olevan pieni saniaislehto (Ihantola 2002). Pieni-Ahmon valtatien puoleiseen rantametsään sijoittui vuonna 2014 liito-oravaelinpiiri, joka jatkui valtatien itäpuolella (Pöyry Finland Oy 2015). Elinpiiri oli asuttu myös vuonna 2017 (Ramboll Finland Oy 2017).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä. Lammen luonnontila on jossain määrin muuttunut.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu nykyisen tien kohdalle lammen itäpuolelle.

2. Korpilampi ja rantametsät

Korpilampi on noin 1,5 hehtaarin kokoinen rehevä pikkulampi. Eteläpuolella lampea sivuaa voimajohto ja länsipuolella tulee lähelle nykyinen valtatie. Lammen reunuksilla kasvaa runsaasti nevaimarretta (kuva 2). Nevaimarre on rehevien rantojen laji, jonka levinneisyys painottuu Etelä-Suomeen ja joka ei ole Pohjois-Savossa kovin yleinen. Nevaimarretta mainitaan kasvaneen runsaasti lammen pohjoispäässä myös vuosina 2002 ja 2007 (SYKE 2020b). Muita rantaluhdan lajeja ovat mm. vehka, järvikorte, raate, korpikastikka, kurjenjalka, ranta-alpi, myrkkykeiso, pullosara, liereäsara ja suoputki. Luontotyyppinä on pensaikko- ja avoluhta (nevaimarreluhta).

Lammen pohjoisosaa reunustavat rehevät rantametsäkaistaleet. Itäpuolella on kapeana vyöhykkeenä sekapuustoa, jossa on joukossa muutamia melko järeitä kuusia. Kenttäkerroksessa on mm. metsä- ja lehtokortetta ja lahopuuna lehtipuupökkelöitä. Länsipuolella on koivuvaltaista sekametsää. Lähellä Lamminmäen pihapiiriä on törmän juurella useita upottavan pehmeitä lähteisiä kohtia ja paikoin on näkyvissä ruosteista vettä. Puustossa on harmaaleppiä, koivuja ja nuorehkoja kuusia. Kenttäkerroksessa on lähteikön kohdalla mm. mesiangervoa, hiirenporrasta, järvikortetta, ojakellukkaa ja mustaherukkaa. Luontotyyppeinä ovat lehtomainen kangas, tuore lehto ja lähteikkö.

Koillisessa rehevä lahopuustoinen metsä jatkuu ojan varressa noin 50 metriä leveänä kaistaleena noin 200 metriä Pyylahden suuntaan. Alueella kasvaa järeitä koivuja ja alikasvoskuusia. Lahopuuna on lehtipuupökkelöitä ja -maapuita. Ojan varressa on mutapohjaisia painanteita ja lampareita, joissa kasvaa mm. mesiangervoa, vehkaa ja hiirenporrasta. Kasvillisuus on samantyyppistä kuin Pyylahden pellonreunametsän painanteissa (kuva 3). Ojakosteikon keskiosan poikki kulkee vanha tieura. Luontotyyppeinä ovat lähinnä kostea keskiravinteinen lehto ja koivuluhta.

Välittömästi Korpilammen pohjoispuolelle järeäpuustoiseen kuusikkoon sijoittuu (Lamminmäen) liito-oravaelinpiiri ja toinen elinpiiri liittyy siihen valtatien länsipuolella Pyylammen ympäristössä (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020). Korpilammen lehtipuustoiset rantametsät saattavat soveltua liito-oraville ruokailualueeksi.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset lähteet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt ja rantaluhdat metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Lähteiköt ja keskiravinteiset tuoreet lehdot on arvioitu uhanalaisiksi luontotyypeiksi (Kontula & Raunio 2018). Korpilampi on alle 10 hehtaarin kokoinen, joten se edustaa metsälampea tai ehkä jopa runsasravinteista savimaiden lampea (lähinnä nevaimarteen runsaan esiintymisen perusteella), jotka on molemmat arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018).

copyright © AFRY

Korpilammen rantasuo- ja lähteikköalue mainitaan luontokohteena myös yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010) ja kirkonkylän luontoselvityksessä (Pöyry Finland Oy 2015).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus kulkee Korpilammen länsipuolelta ja sijoittuu vajaan 100 metrin päähän lähteisestä kohdasta. Radantauksen suunnasta tuleva tieyhteys ylittää lammen koillispuolen ojakosteikon sen pohjoispäässä. Korpilammen kohdalla on vt 5:n länsipuolella pieni nimetön lampi noin 150 metrin päässä uudesta tielinjauksesta. Luontoselvitystä ei ulotettu siihen asti. Pieni nimetön lampi mainitaan luontokohteena yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010) ja kirkonkylän luontoselvityksessä (Pöyry Finland Oy 2015).

Kuvat 2 ja 3. Nevaimarretta kasvavaa Korpilammen rantaluhtaa ja Pyylahden pellonreunametsä.

3. Pyylahden pellonreunametsä

Pyylahteen laskee kaakosta oja, jonka yläosan ympärillä on rehevää lehtipuustoista aluetta, joka jatkuu etelässä sekametsänä pellon reunaan. Puustossa on kookkaita koivuja, harmaaleppiä ja tuomia sekä ojanvarressa myös haapoja ja pellonreunametsässä järeitä kuusia. Lahopuuna on lehtipuupuupökkelöitä ja muutamia kaatuneita kuusia ja koivuja. Luontotypiltään alue on tuoretta lehtoa ja lehtomaista kangasta, jossa on vetisiä luhtapainanteita (kuva 3). Painanteissa ja kosteissa kohdissa kasvaa mm. korpikaislaa, vehkaa, järvikortetta, hiirenporrasta, metsäkortetta, ojakellukkaa, suokelttoa ja mesiangervoa. Ylempänä reunarinteessä ovat lajeina mm. käenkaali, oravanmarja, lehtokorte, lillukka, metsäimarre, sormisara, puna-ailakki, sudenmarja ja nuokkuhelmikkä. Luontotyyppinä ovat lähinnä tuore ja kostea keskiravinteinen lehto ja koivuluhta.

Välittömästi metsikön lounaispuolelle sijoittuu (Lamminmäen) liito-oravaelinpiiri (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020). Pellonreunan metsikkö saattaa olla jatkoa elinpiirille tai soveltuu ainakin ruokailualueeksi.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Rehevät lehtolaikut ovat metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Tuoreet keskiravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Metsikkö sijoittuu eritasoliittymän alueelle vt 5:n uuden tielinjauksen itäpuolelle.

4. Pyykankaan suo

Pyykankaalla on nykyisen valtatien itäpuolella noin hehtaarin kokoinen ojittamaton suo. Suo on osin avointa lyhytkorsi- ja saranevaa ja osin rämettä, jossa kasvaa harvassa kitukasvuisia mäntyjä (kuva 4). Eteläosassa erottuu vajaan aarin kokoinen allikko. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. tupasvilla, pullo-, rahka- ja mutasara, vaivero, suopursu, variksenmarja, isokarpalo, suokukka, lakka ja leväkkö.

copyright © AFRY

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Suomen metsäkeskus (2019) on rajannut vähäpuustoisen suon metsälain (10 §) kohteena. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018). Suo mainitaan luontokohteena myös yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010) ja kirkonkylän luontoselvityksessä (Pöyry Finland Oy 2015).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Suo sijoittuu noin 120 metrin päähän eritasoliittymän luoteispuolelle. Nykyisen valtatien suunnasta tuleva tieyhteys sivuaa suon eteläreunaa.

Kuvat 4 ja 5. Pyykankaan suo ja Pöljänjoki.

5. Pöljänjoki

Pöljänjoki on noin kolmen kilometrin mittainen joki, jota pitkin Kevättömän ja Pöljänjärven vedet laskevat Sulkavanjärveen. Pintavesien ekologisen tilan arvioinnissa Pöljänjoki on luokiteltu pieneksi savimaiden joeksi, jonka ekologinen tila on hyvä ja jota ei ole voimakkaasti muutettu (SYKE 2020a). Pöljänjoki on alaosassa pari metriä leveä, ruskeavetinen ja virtaa rauhallisesti mutkitellen (kuva 5). Ympärillä on pajukoita ja nuoria kasvatusmetsiä. Uoman rehevillä reunoilla kasvaa mm. mesiangervoa, myrkkykeisoa ja korpikastikkaa ja uomassa ulpukkaa ja rantapalpakkoa. Pöljänjoki saattaa pysyä sulana läpi talven, ja siellä talvehtii mm. koskikaroja (Lintuyhdistys Kuikka ry 2020). Pöljänjoen yläosan laajentumassa oli keväällä 2020 viitasammakoiden kutupaikka (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Pöljänjoki on tällä kohdalla vesilain mukaan puro, sillä valuma-alue on alle 100 km^2 [VALUE-työkalun (SYKE 2020a) mukaan noin 85 km^2]. Purouoman luonnontilan vaarantaminen vaatii vesilain (3:2 §) mukaan luvan. Purojen lähiympäristöt ovat metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Sekä savimaiden että havumetsävyöhykkeen pikkujoet ja purot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus ylittää Pöljänjoen alajuoksulla noin 600 metrin päässä Sulkavanjärvestä. Lisäksi tiejärjestelyt tulevat lähelle uomaa alajuoksulla ja ylempänä Pöljänmyllyn kohdalla.

6. Pajulampi

Pajulampi on hyvin pieni (0,2 ha) ja lähes umpeenkasvanut lampi. Sen ympärillä on kastikka- ja saravaltaista suota, pajukoita ja metsitettyjä ja pensoittuneita peltoja. Lammen reunan lajeja ovat mm. vehka, pullosara, terttualpi ja kurjenjalka. Avovedessä kasvaa ainakin ulpukkaa ja pohjanlummetta. Lammesta lähtee lyhyt oja Pöljänjokeen. Pajulammeessa havaittiin keväällä 2020 kutevia viitasammakoita (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja enintään puolen hehtaarin kokoisten lampien

copyright © AFRY

lähiympäristöt metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Suolammet on arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu noin 50 metrin päähän lammen itäpuolelle. Tie ylittää Pöljänjoen kohdassa, jossa lammen laskuoja yhtyy jokeen.

7. Hanhisensuo

Hanhisensuon keskiosassa on noin neljän hehtaarin laajuinen ojittamaton avosuo. Se on sara- ja kastikkavaltaista nevaa, jossa kasvaa harvakseltaan koivuja ja pajuja (kuva 6). Itäpuolelle on merkitty kangasmetsän reunaan lähde. Selvää lähteen kohtaa ei havaittu maastossa, mutta alueella on melko rehevää kasvillisuutta lajeina mm. metsäalvejuuri, metsäkorte, mesiangervo, ojakellukka ja mustaherukka. Suon reunassa kasvaa mm. kurjenjalkaa, raatetta ja järvikortetta.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Reunojen ojitus on todennäköisesti muuttanut suon tämänkin osan luonnontilaa. Suomen metsäkeskus (2019) on rajannut lähteen alueen metsälain (10 §) kohteena. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu suon länsipuolelle 50-200 metrin päähän. Mahdollinen lähde on noin 300 metrin päässä.

Kuvat 6 ja 7. Hanhisensuo ja Pöljänmyllyn suo.

8. Pöljänmyllyn suo

Varpaisjärventien pohjoispuolella on kylän kohdalla noin hehtaarin kokoinen suo. Se rajoittuu tiehen ja taimikoihin, mutta on vanhaa laskuojaa lukuun ottamatta ojittamaton ja melko luonnontilainen. Sen pohjoisreunalla on puustossa mäntyjä, koivuja ja riukukuusia ja kenttäkerroksessa mm. metsä- ja suovarpuja, metsäkortetta ja pallosaraa. Eteläosassa on avoin osa, jossa lajeina ovat raate, lakka, isokarpalo, maariankämmekkä ja suokukka ja reunoilla suopursu, vaivero, juolukka ja tupasvilla (kuva 7).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Vähäpuustoiset suot ovat metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Uusi tielinjaus eritasoliittymästä Pöljänmyllylle kulkee suon läpi.

9. Levälampi

Levälampi on hyvin pieni (0,2 ha) lampilaajentuma Heinälammin laskuojassa. Se sijoittuu lähelle pellon reunaa ja toisella puolella on rinnekuusikko. Lammen reunoilla kasvaa vehkaa, korpikastik-

copyright © AFRY

kaa, järvikortetta, kurjenjalkaa ja terttu- ja ranta-alpia. Rinteen juurella lammen lähellä on hieman rehevämpää kasvillisuutta, mm. vähän lillukkaa, metsäimarretta, suokelttoa ja huopaohdaketta. Lammessa havaittiin keväällä 2020 ruskosammakoita, mutta ei viitasammakoita (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja enintään puolen hehtaarin kokoisten lampien lähiympäristöt metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Lammen luonnontila on muuttunut rehevöitymisen takia.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu lammen länsipuolelle rinteeseen vajaan 50 metrin päähän. Levälammesta alavirtaan päin on vähän sitä isompi Kalliolampi noin 300 metrin päässä. Luontoselvitystä ei ulotettu siihen asti.

5.2 Keskiosa

10. Ruokosenlampi

Rukosenlampi on 0,7 hehtaarin kokoinen matalahko ja rehevähkö pikkulampi pellon reunassa. Vesirajassa kasvaa pajuja, kurjenjalkaa, vehkaa, terttualpia ja raatetta (kuva 8). Vedessä on ulpukkaa. Viitasammakosta ei tehty keväällä 2020 havaintoja, mutta huonon sään takia tulokseen liittyy epävarmuutta (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä. Alle 10 hehtaarin kokoiset metsälammet on arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018). Lammen luonnontila on muuttunut ja edustavuus luontotyyppinä heikentynyt rehevöitymisen takia.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu lammen länsipuolelle noin 50 metrin päähän.

Kuvat 8 ja 9. Ruokosenlampi ja Lutinpuron pohjoisen lehdon kotkansiipikasvusto.

11. Lutinpuron läntinen lehto

Lutinpuron pellon länsipuolella on noin 200 metrin mittainen luonnontilainen puro-osuus. Kivikkoisen uoman ympärillä on järeäpuustoista kuusimetsää, ja uomaa reunustaa laaja kotkansiipikasvusto. Rehevän puronvarsilehdon muita lajeja ovat mm. tesma, metsä- ja lehtokorte, hiirenporras, mesiangervo, korpi- ja metsäimarre, nokkonen ja huopaohdake. Kasvillisuus on samantyyppistä kuin Lutinpuron pohjoisessa lehdossa (kuva 9). Luontotyyppinä on kostea runsasravinteinen saniaislehto. Alempana uoma on kaivettu suoraksi ja ympärillä on varttuvaa kasvatusmetsää. Karhunpesän koillispuolella esiintyy uoman eteläpuolella kapealla kaistaleella hiirenporrasta ja korkeita ruohoja.

copyright © AFRY

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Puro on tällä kohdalla vesilain mukaan noro, sillä valuma-alue on alle 10 km^2 eikä siinä todennäköisesti virtaa jatkuvasti vettä. Luonnontilaiset norot ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt ja rehevät lehtolaikut metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) on rajannut kohteen metsälakikohteena. Kosteat runsasravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018). Havumetsävyöhykkeen norojen uhanalaisuutta ei ole arvioitu, mutta niiden tila on heikentynyt.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus ja eritasoliittymä sijoittuvat noin 300 metrin päähän lehdon itä- ja kaakkoispuolelle. Kohde tarkistettiin samalla, kun arvioitiin lähemmäksi tietä sijoittuvan alaosan luontoarvoja.

12. Lutinpuron pohjoinen lehto

Lutinpuron pellon ja metsätien väliin jää vajaan hehtaarin laajuinen alue, johon sijoittuu noin 150 metrin mittainen puro-osuus. Alue on rehevää puronvarsilehtoa. Puustossa on koivuja, puumaisia pihlajia, raitoja, tuomia, harmaaleppiä ja itäreunalla isoja kiiltopajuja. Kotkansiipeä kasvaa uoman reunoilla korkeina kasvustoina (kuva 9). Muita lajeja ovat mm. mesiangervo, hiirenporras, metsä- ja korpi-imarre, metsä- ja lehtokorte, nokkonen, vadelma, lillukka, käenkaali, korpisorsimo, rönsyleinikki, tesma ja ojakellukka. Luontotyyppinä on kostea runsasravinteinen saniaislehto.

Uoma on mutkitteleva, sora- ja kivikkopohjainen, ja maastokäynnin aikaan siinä virtasi vettä. Lisäksi erottui kuiva sivu-uoma. Ylempänä uoma muuttuu ojamaiseksi entisen pellon kohdalla ja pihapiirin kohdalle on merkitty karttaan lähde, josta saattaa purkautua uomaan vettä. Uoman itäpuolelle rinteeseen merkittyä lähdettä tai mitään lähteisyyteen viittaavaa ei havaittu sillä kohdalla maastossa.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Puro on tällä kohdalla vesilain mukaan noro, sillä valuma-alue on alle 10 km^2 eikä siinä todennäköisesti virtaa jatkuvasti vettä. Luonnontilaiset norot ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt ja rehevät lehtolaikut metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Purolehto mainitaan luontokohteena myös yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010). Kosteat runsasravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018). Havumetsävyöhykkeen norojen uhanalaisuutta ei ole arvioitu, mutta niiden tila on heikentynyt.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu lehdon itäpuolelle vakaan 100 metrin päähän.

13. Iso-Lutti ja Pieni-Lutti

Iso-Lutti on noin kahden hehtaarin ja Pieni-Lutti noin 0,8 hehtaarin kokoinen lampi. Molemmat ovat matalia, tummavetisiltä ja reheviä. Vesirajassa kasvaa pajuja sekä mm. kurjenjalkaa, raatetta, terttualpia ja järvikortetta. Kelluslehtisissä on ainakin ulpukkaa. Lampien ympärillä on talousmetsiä. Iso-Lutin eteläpuolella havaittiin polun varressa kymmenkunta soikkokaksikon versoa (kts. luku 6). Lammet ovat samantyyppisiä kuin Ruokosenlampi (kuva 8). Pienellä-Lutilla oli vesilintujen ruokintapaikkoja.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä. Alle 10 hehtaarin kokoiset metsälammet on arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018). Lampien luonnontila on muuttunut ja edustavuus luontotyyppinä heikentynyt rehevöitymisen takia.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu lammen lähelle lounaispuolelle.

14. Suurenkuusenharjanteen lehtolaikku

Mäen eteläpuolelle sijoittuu pieni rehevän kasvillisuuden laikku, joka on huomioitu harvennushakkuussa. Alueella on matala vesikuoppa, jossa erottuu vanhoja puurakenteita (kuva 10). Siinä on saattanut olla lähde, joka on kuivunut. Ympäryspuustossa on kookkaita harmaaleppiä sekä nuorehkoja kuusia, tuomia ja pihlajia. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. käenkaali, oravanmarja, karhun-

copyright © AFRY

putki, suokeltto, metsäimarre, metsäkurjenpolvi, suo-orvokki, ojakellukka ja metsäkorte. Nykytilassa luontotyyppinä on lähinnä kostea keskiravinteinen lehto.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Rehevät lehtolaikut ovat metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu noin 100 metrin päähän koillispuolelle.

Kuvat 10 ja 11. Suurenkuusenharjanteen lehtolaikun vesipainanne ja Lähteenmäen mahdollisen lähteen aluetta.

15. Lähteenmäen lähde

Paikallisteiden kulmassa on lähellä pihapiirejä kartalle merkitty lähde. Kesällä alueelta ei löytynyt selvää lähteen kohtaa, mutta sinne saattaa sijoittua lähde tai tihkupinta. Korkean ja rehevän aluskasvillisuuden lajeihin kuuluvat mm. mesiangervo, tesma, hiirenporras, korpikastikka, ojakellukka, rentukka ja metsäkorte (kuva 11). Luontotyyppinä on kostea runsasravinteinen suurruoholehto.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset lähteet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt ja rehevät lehtolaikut metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Kosteat runsasravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyypiksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sijoittuu noin 100 metrin päähän lähteen pohjoispuolelle.

5.3 Pohjoisosa

Pohjoisosassa on soranottoalueita, jotka ovat osittain käytössä ja osittain käytöstä poistuneita. Harjualueen mäntymetsää on Silmäsuonharjulla. Silmäsuo on melko luonnontilainen avosuo.

16. Riitapuro

Riitapuron alaosa erottuu rinteessä kivikkoisena norona, joka oli kesällä lähes kuiva (kuva 12). Sen ympärillä on äskettäin harvennettua kuusikkoa. Reunapuustossa on siellä täällä harmaaleppiä ja pieniä tuomia. Kotkansiipeä kasvaa pieninä kasvustoina useissa kohdissa. Muita lajeja ovat mesiangervo, tesma, nokkonen, korpisorsimo, suokeltto, rönsyleinikki, ojakellukka, lehtokorte, käenkaali, korpikastikka, metsäkurjenpolvi, sudenmarja ja metsäimarre. Rehevintä kasvillisuus on yläosan soistuneessa kohdassa, jossa uomaa reunustavat tiheässä nuoret kuuset. Rajatun osuuden yläpuolella uoma on ojamainen ja sen ympärillä on ennen ollut pieniä peltoja.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset norot ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole

copyright © AFRY

tehnyt alueella kohderajauksia. Havumetsävyöhykkeen norojen uhanalaisuutta ei ole arvioitu, mutta niiden tila on heikentynyt. Noron luonnontila on jonkin verran muuttunut.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus kulkee noro-osuuden yläosan yli.

Kuvat 12 ja 13. Riitapuro ja Välimäen suo.

17. Välimäen suo

Välimäen länsipuolella on rinteen juurella pieni vetinen suopainanne (kuva 13). Lajistoon kuuluvat mm. kurjenjalka, tupasvilla, lakka, vaivero, korpikastikka, pullosara ja jouhivihvilä. Keskiosassa on upottavia rahkasammalpintoja. Reunoilla kasvaa pari mäntyä, nuoria koivuja sekä kuusia.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Vähäpuustoiset suot ovat metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sivuaa suon reunaa eteläpuolella.

18. Oravaisenpuro ja itäpuolen rinne

Oravaisenpuro virtaa Oravainen-järvestä etelään päin jyrkkien rinteiden reunustamana. Puron uoma on mutapohjainen ja yläosassa melko luonnontilainen. Järven eteläpuolella on ensin leveähkö luhtamainen kosteikko, jossa on lahopuuna runsaasti pystyyn kuolleita koivuja (kansikuva). Mahdollisesti majava on aikaisemmin padonnut puroa, niin että puusto on kuollut vedenpinnan nousun takia. Kenttäkerros on sara-, kastikka- ja ruohovaltainen. Luontotyyppinä on kostea runsasravinteinen lehto ja koivuluhta.

Noin 100 metrin päässä järvestä uoma kapenee vajaan metrin levyiseksi, ja oli keskikesällä lähes vedetön. Ympäryspuustossa on kuusia, koivuja, harmaaleppiä ja tuomia (kuva 14). Lahopuuna on lehtipuupökkelöitä. Aluskasvillisuus on rehevää. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. mesiangervo, hiirenporras, korpi- ja viitakastikka, vehka, rentukka, ojakellukka, suokeltto, korpikaisla, velholehti, karhunputki, tesma, terttualpi, korpi- ja metsäimarre, keltakurjenmiekka, huopaohdake, metsäkurjenpolvi, metsäkorte, suo-orvokki, kurjenjalka ja korpisorsimo. Rehevä kaistale on uoman länsipuolella noin 20-30 metriä leveä. Luontotyyppinä on kostea runsasravinteinen lehto. Uoman länsipuolella vyöhyke on kapea, sillä lähellä kulkee sähkölinja, ja noin 300 metrin päässä järvestä tulee uomaan asti entinen pelto.

Uoman itäpuolella rehevä kasvillisuus jatkuu ylös rinteeseen (kuva 15). Rinnemetsä on noin 300 metrin päässä järvestä varttunutta, ei hyvin järeää kuusikkoa. Sitä ennen on alarinteessä kuusitaimikkoa. Varttuneessa kuusikossa on seassa koivuja sekä paikoin harmaaleppiä, haapoja, puumaisia raitoja ja siellä täällä pieniä tuomia. Taimikon reunassa on kolohaapa, ja lahopuuna on muutamia lehtipuupökkelöitä. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. kielo, lillukka, metsäimarre, tesma, metsäor-

copyright © AFRY

vokki, käenkaali, oravanmarja, sudenmarja, nokkonen, metsäkurjenpolvi ja metsäalvejuuri. Luontotyyppeinä ovat tuore keskiravinteinen lehto ja lehtomainen kangas. Varjostuksen takia kasvillisuus on paikon niukkaa ja runsaampaa lehtipuustoisissa aukkopaikoissa. Rajaukseen on otettu mukaan rinteen rehevin osa ylärinteessä erottuvaan tieuraan ja pohjoispuolella ojamaisiin uomiin asti. Rehevyyttä on myös ylempänä lakialueen pohjoisreunalla.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Oravaisenpuro on tällä kohdalla vesilain mukaan noro, sillä sen valuma-alue on alle 10 km^2 [VALUE-työkalun (SYKE 2020a) mukaan noin 2 km^2], eikä siinä virtaa jatkuvasti vettä. Luonnontilaiset norot ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja niiden lähiympäristöt ja rehevät lehtolaikut metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) on rajannut puron yläosan noin 300 metrin matkalta metsälain (10 §) kohteena. Kosteat runsasravinteiset lehdot ja tuoreet keskiravinteiset lehdot on arvioitu uhanalaisiksi luontotyypeiksi (Kontula & Raunio 2018). Havumetsävyöhykkeen norojen uhanalaisuutta ei ole arvioitu, mutta niiden määrä on vähentynyt.

Puro mainitaan luontokohteena yleissuunnitelmassa (Pohjois-Savon ELY-keskus 2010). Maakuntakaavan luontoselvityksessä kohde on kartoitettu, mutta sitä ei ole pidetty erityisen arvokkaana (Pakarinen 2002). Aluetta ei ole kartoitettu liito-oravaselvityksessä keväällä 2020, koska linjaus on muuttunut sen jälkeen. Alue on kuitenkin potentiaalista liito-oravan elinympäristöä.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus ylittää Oravaisenpuron viistosti noin 200 metrin päässä järvestä ja kulkee rinnemetsän pohjoisreunalta. Rakentaminen muuttaa osittain puronvarren ja rinnemetsän luonnontilaa.

Kuvat 14 ja 15. Oravaisenpuron reunalehtoa ja rehevää rinnemetsää.

19. Silmäsuo ja Silmäsuonharju

Silmäsuo on noin 20 hehtaarin kokoinen ojittamaton avosuo. Sen alueella on useita pieniä lampia ja avovesilampareita. Pääosa niistä sijaitsee suon länsiosassa ja suurin on alle puolen hehtaarin kokoinen. Suo on tyypiltään karu neva, jota reunustaa paikoin kapea rämelaide (kuva 16). Tyypillisiä kasvilajeja ovat tupasvilla, suokukka, rahka- ja mutasara, lakka ja isokarpalo. Reunoilla kasvaa mm vaiveroa, pullosaraa ja raatetta. Lampien reunoilla on harvaa pikkupuustoa ja suursaroja. Suo rajoittuu länsireunalla Silmäsuonharjuun, jonka jyrkkä mäntypuustoinen rinne otettiin mukaan rajaukseen (kuva 17). Rinteessä tai suolla ei havaittu pohjaveden purkautumiseen liittyvää lähteisyyttä tai rehevyyttä. Harjurinteessä on varttunutta männikköä ja taimikkoa. Aluskasvillisuus on harjanteen yläosassa puolukka- ja alaosassa mustikkavaltaista.

Suon keskiosissa pesi vuonna 2020 naurulokkikolonia. Keväällä viitasammakkoselvityksen yhteydessä sen kooksi arvioitiin noin 60–70 naurulokkia (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020). Naurulokki on uhanalainen laji, joka on arvioitu vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019). Kesällä alueella havaittiin myös pikkulokkeja. Viitasammakosta ei tehty keväällä 2020 havaintoja, mutta huo-

copyright © AFRY

non sään takia tulokseen liittyy epävarmuutta ja viitasammakkotilanne suositellaan tarkastettavaksi uudelleen 1-3 vuoden kuluessa (Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020).

Arvo: Seudullisesti arvokas luontokohde. Luonnontilaiset enintään yhden hehtaarin kokoiset lammet ovat vesilain (2:11 §) suojeltuja vesiluontotyyppejä ja enintään puolen hehtaarin kokoisten lampien lähiympäristöt ja vähäpuustoiset suot metsälain (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018). Suolammet on arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi luontotyypiksi. Uhanalaisen naurulokin pesimäkolonian sijoittuminen suolle lisää sen arvoa.

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Vt 5:n uusi tielinjaus sivuaa suon eteläpäätä. Rakentaminen ei todennäköisesti muuta merkittävästi suon luonnontilaa. Naurulokkien pesimäaika tulee ottaa huomioon rakennustöiden ajoituksessa ja tarvittaessa estää liikenteen melun kulkeutumista suolle tien käytön aikana.

Kuvat 16 ja 17. Silmäsuo lampien suuntaan itään päin kuvattuna ja Silmäsuonharjun varttunutta männikköä.

20. Eukonsuo

Vajaan hehtaarin kokoinen pikkusuo kasvaa harvaa, kitukasvuista mäntypuustoa (kuva 18). Kenttäkerrosta vallitsevat reunoilla suopursu, vaivero, juolukka, tupasvilla ja mustikka. Keskiosa on avoimempi ja lyhytkortisempi lajeina mm. suokukka, leväkkö, isokarpalo, valkopiirtoheinä, mutasara ja pyöreälehtikihokki. Suon länsipuolella on suoranottoalue ja pohjoispuolella tieura, pelto ja voimajohdot, joiden vaikutus näkyy suon pohjoisreunalla.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Vähäpuustoiset suot ovat metsäin (10 §) kohteita. Suomen metsäkeskus (2019) ei ole tehnyt alueella kohderajauksia. Boreaaliset piensuot on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiyhdistelmäksi ja useat suoluontotyypit uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi (Kontula & Raunio 2018).

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Liittymäjärjestelyn tieyhteys sivuaa suon pohjoisreunaa. Rakentaminen saattaa kuivattaa suota.

21. Käperintien korpi

Käperintien ja Mikkajärven välissä on peltoihin rajoittuva metsäsaareke. Sen itäreunalla on noin puolen hehtaarin kokoinen vetinen korpi, jonka puustossa on järeitä kuusia ja koivuja (kuva 18). Painanteissa kasvaa mm. vehkaa, kurjenjalkaa ja metsäkortetta.

Arvo: Paikallisesti arvokas luontokohde. Suomen metsäkeskus (2019) on rajannut rehevän korven metsälain (10 §) kohteena.

copyright © AFRY

Sijainti suhteessa hankkeeseen: Liittymäjärjestelyn tieyhteys sijoittuu noin 100 metrin päähän kohteen pohjoispuolelle.

Kuvat 18 ja 19. Eukonsuo ja Käperintien korpi.

6 Muut lajihavainnot

6.1 Haitalliset vieraslajit

Jättipalsamia havaittiin selvitysalueen eteläosassa Porttikankaalla Pyylahentien varren varastokentän reunassa noin aarin alueella. Selvitysalueen pohjoisosassa Käperintien eteläpuolella sijaitsevaan metsäsaarekkeeseen on levinnyt jättipalsamia laajaksi kasvustoksi (kuva 20).

Komealupiinia havaittiin eteläosassa pienet kasvustot nykyisen valtatien varressa sekä sen itäpuolella Räisäläntien liikenneympyrän ympäristössä. Erityisen paljon komealupiinia on eteläosassa Porttikankaalla Pyylahentien varressa vanhan pihapiirin ympäristössä (kuva 21). Komealupiinia kasvaa myös Varpaisjärventien varressa Pöljänmyllyn kohdalla. Pohjoisosassa on komealupiin kasvustoja nykyisen valtatien molemmilla reunoilla Alapitkän eteläpuolella.

Jättipalsami ja komealupiini on luokiteltu kansallisesti haitallisiksi vieraslajeiksi (Vieraslajit.fi 2020). Niiden kasvatus on kielletty siirtymäajan jälkeen 1.6.2022 lähtien (Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 704/2019). Muista haitallisista vieraslajeista selvitysalueella havaittiin mm. terttuseljaa ja paimenmataraa.

Kuvat 20 ja 21. Jättipalsami ja komealupiinia Pyylahentien piharakennuksen seinustalla.

copyright © AFRY

6.2 Huomionarvoiset lajit

Selvitysalueella havaittiin muutamissa kohdissa valkolehdokkia sekä yhdellä kasvupaikalla Iso-Lutin rannan lähellä soikkokaksikkoa. Molemmat lajit kuuluvat luonnonsuojelulailla (42 §) rauhoitettuihin lajeihin, joiden poimiminen on kielletty. Rauhoitus ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan (48 §). Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamasta tai häiritsemästä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Soikkokaksikko on arvioitu Järvi-Suomen alueella alueellisesti uhanalaiseksi (RT) (Ryttäri ym. 2012).

Selvitysalueen pienet lammet ja virtavedet ovat mahdollisia luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeihin kuuluvien sudenkorentolajien esiintymispaikkoja. Muista liitteen lajeista alueella saattaa liikkua ainakin ruokailemassa lepakoita ja saukko. Kirjoverkkoperhosesta on kirjattu muutamia havaintoja Alapitkän alueelta (SYKE 2020b). Lajin toukat elävät varsinkin kangasmaitikalla, jota kasvaa paikoin runsaasti alueen hiekkakankailla.

Selvitysalueen pohjoisosan soramontuilla havaittiin lennossa törmäpääskyjä. Laji on arvioitu erittäin uhanalaiseksi (EN) (Hyvärinen ym. 2019).

7 Yhteenveto

Suunnitellun vt 5:n uuden linjauksen ja sen liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyjen kohdalle ja lähiympäristöön sijoittuu muutamia, lähinnä paikallisesti arvokkaita luontokohteita. Pohjoisosan Silmäsuo arvioitiin seudullisesti arvokkaaksi, koska se on melko luonnontilainen avosuo ja pienillä suolammilla pesii uhanalaisen naurulokin kolonia. Muut kohteet ovat pääosin pienvesiä ja niiden lähiympäristöjä sekä pieniä soita. Monien pienvesien (varsinkin lampien) luonnontila on jossain määrin muuttunut, niin että niiden luontoarvot ovat melko vähäiset. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien liito-oravan ja viitasammakon esiintymisestä alueella on tehty keväällä 2020 erillinen selvitys.

Pääosin selvitysalue on luontoarvoiltaan melko tavanomaista talousmetsää tai peltoja. Haitallisista vieraslajeista komealupiinia kasvaa muutamin paikoin tienvarsilla ja pihapiirin reunoilla. Jättipalsamia havaittiin kahdessa kohdassa.

8 Lähteet

Geologian tutkimuskeskus GTK 2020. Maankamara-karttapalvelu. Maaperäkartta 1:20 000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Ihantola, A.-R. 2002. Luontoselvitys hankkeeseen ”Valtatie 5:n parantaminen välillä Siilinjärvi Pöljä, yleissuunnitelman tarkistus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely”. -13 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Koponen, J., Rissanen, E., Uotila, J. & Yliluoma, J. 2018. Pohjois-Savon maakunnallisesti arvokkaat lintualueet. 39 s. Lintuyhdistys Kuikka.

Lintuyhdistys Kuikka ry 2020. Siilinjärven lintupaikat. Siilinjoki ja Pöljänjoki. https://www.lintuyhdistyskuikka.net/kuikan-lintupaikat/siilinjoki-ja-poljanjoki/

Laji.fi 2020. Suomen lajitietokeskus. https://laji.fi.

copyright © AFRY

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E. Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. ja Virolainen, E. 2002. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). BirdLife Suomi ry ja Suomen ympäristökeskus.

Maa ja Vesi Oy 2005. Siilinjärven luonto- ja maisemaselvitys. Siilinjärven kunta.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Pakarinen 2002. Kuopion seudun maakuntakaava. Luonnonsuojelu- ja virkistysalueselvitys 2001.

Pohjois-Savon ELY-keskus 2010. Valtatien 5 parantaminen välillä Siilinjärvi-Pöljä, Siilinjärvi. Yleissuunnitelma.

Pöyry Finland Oy 2015. Kirkonkylän osayleiskaavan luontoselvitys. Siilinjärven kunta.

Ramboll Finland Oy 2017. Siilinjärvi-Kemira 110 kV: Taivallahden liito-oravaselvitys. Savon Voima Oy.

Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen R. (toim.) 2012. Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki. 384 s.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742.

Suomen metsäkeskus 2019. Erityisen tärkeät elinympäristökuviot. https://www.metsaan.fi/paikkatietoaineistot.

Suomen ympäristökeskus SYKE 2020a. Ympäristökarttapalvelu Karpalo, Vesikartta ja VALUE - valuma-alueen rajaustyökalu. http://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Karttapalvelut.

Suomen ympäristökeskus SYKE 2020b. Uhanalaisten lajien havaintorekisteritiedot. Pohjois-Savon ELY-keskuksesta 15.6.2020 saatu paikkatietoaineisto.

Tiehallinto/Savo-Karjalan tiepiiri 2005. Ympäristövaikutusten arviointiselostus koskien valtatie 5 parantamista välillä Siilinjärvi – Pöljä.

Vieraslajit.fi 2020. Vieraslajiportaali. https://vieraslajit.fi/.

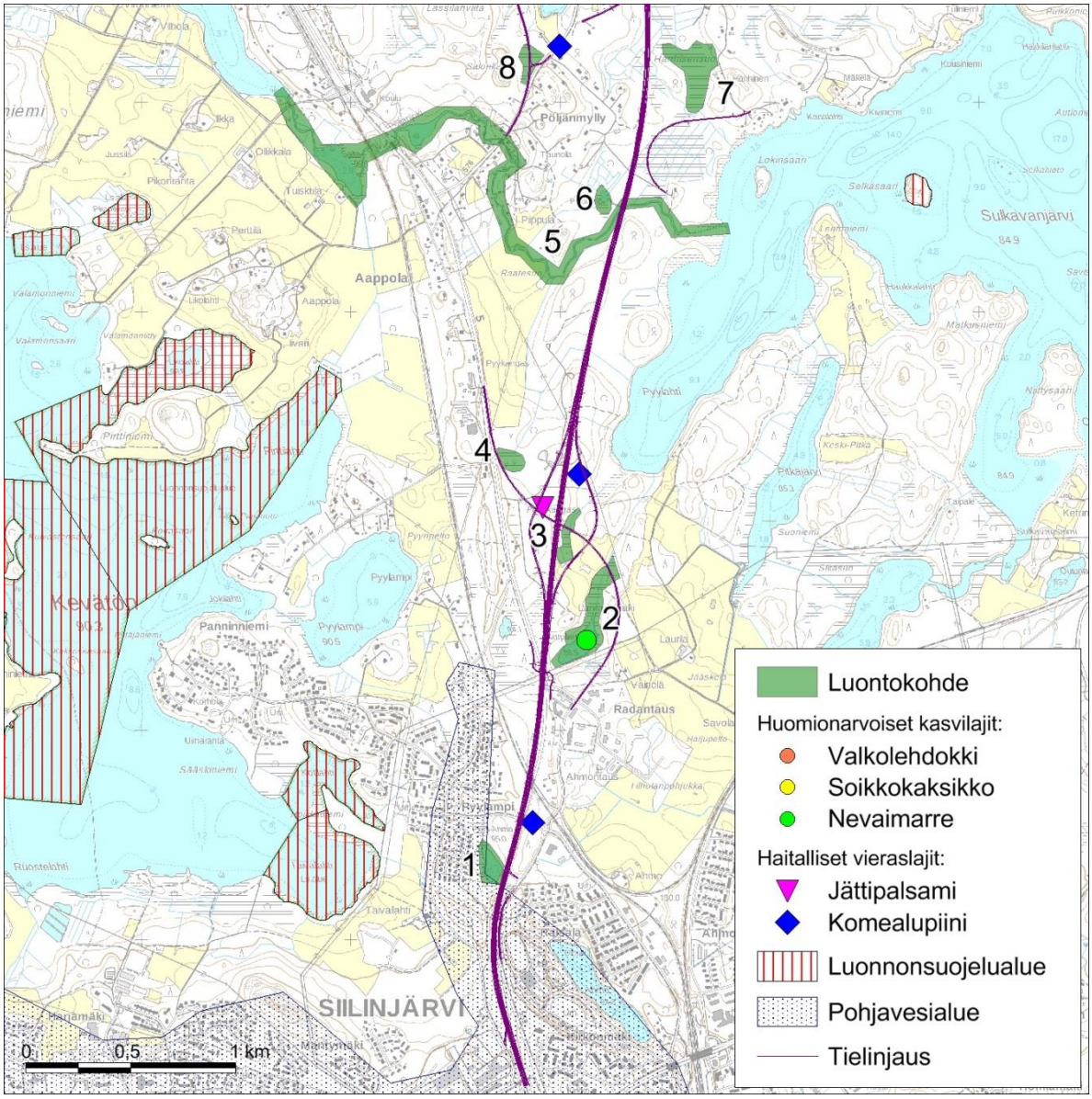
Ympäristökonsultointi Welling Ky 2020. Valtatie 5:n parantaminen välillä Siilinjärvi-Pöljä, Yleissuunnitelma, Liito-orava- ja viitasammakkoselvitys. Pohjois-Savon ELY-keskus.

Raportin karttakuvien pohjakartat: Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelu. https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta, peruskarttarasteri 05/2020. Lisenssi: Creative Commons.

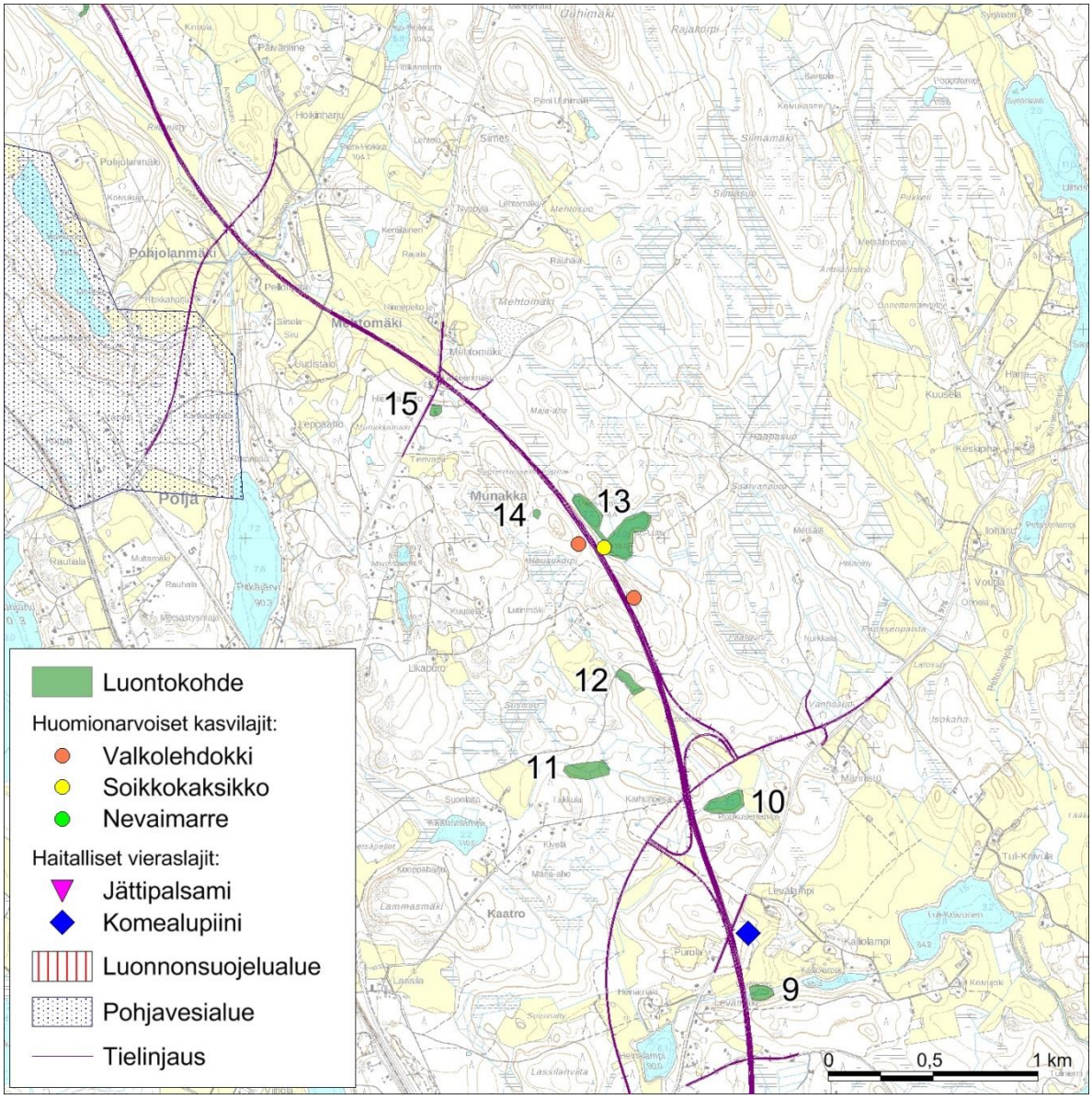
Luonnonsuojelualueiden ja pohjavesialueiden rajaukset: SYKE, Suomen ympäristökeskuksen ladattavat paikkatietoaineistot 05/2020, (http://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Paikkatietoaineistot). Lisenssi: Creative Commons.

copyright © AFRY

Liite 1. Luontokartat (kuvat 1-3).

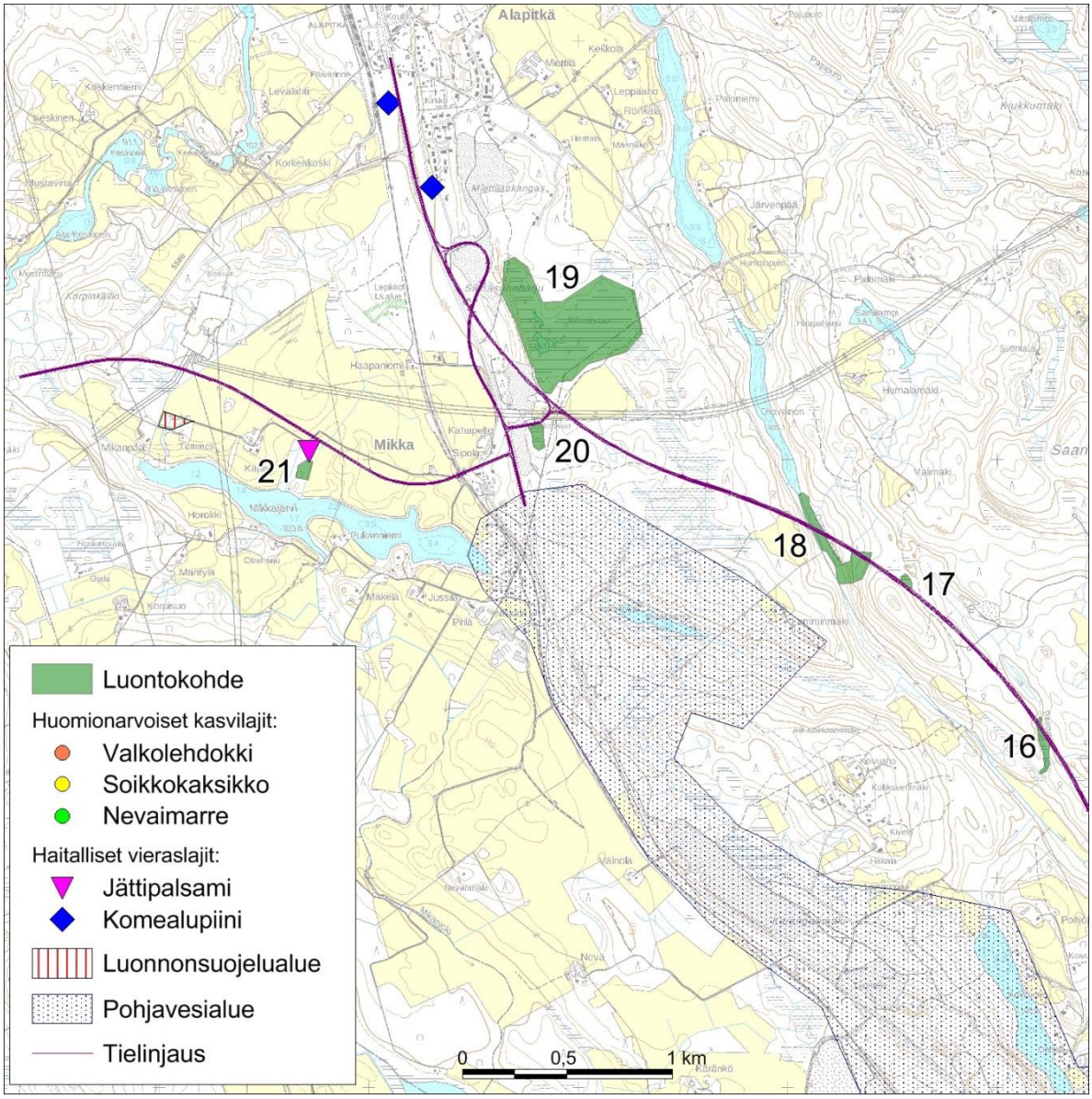

Kuva 1. Eteläosa.

Kuva 2. Keskiosa.

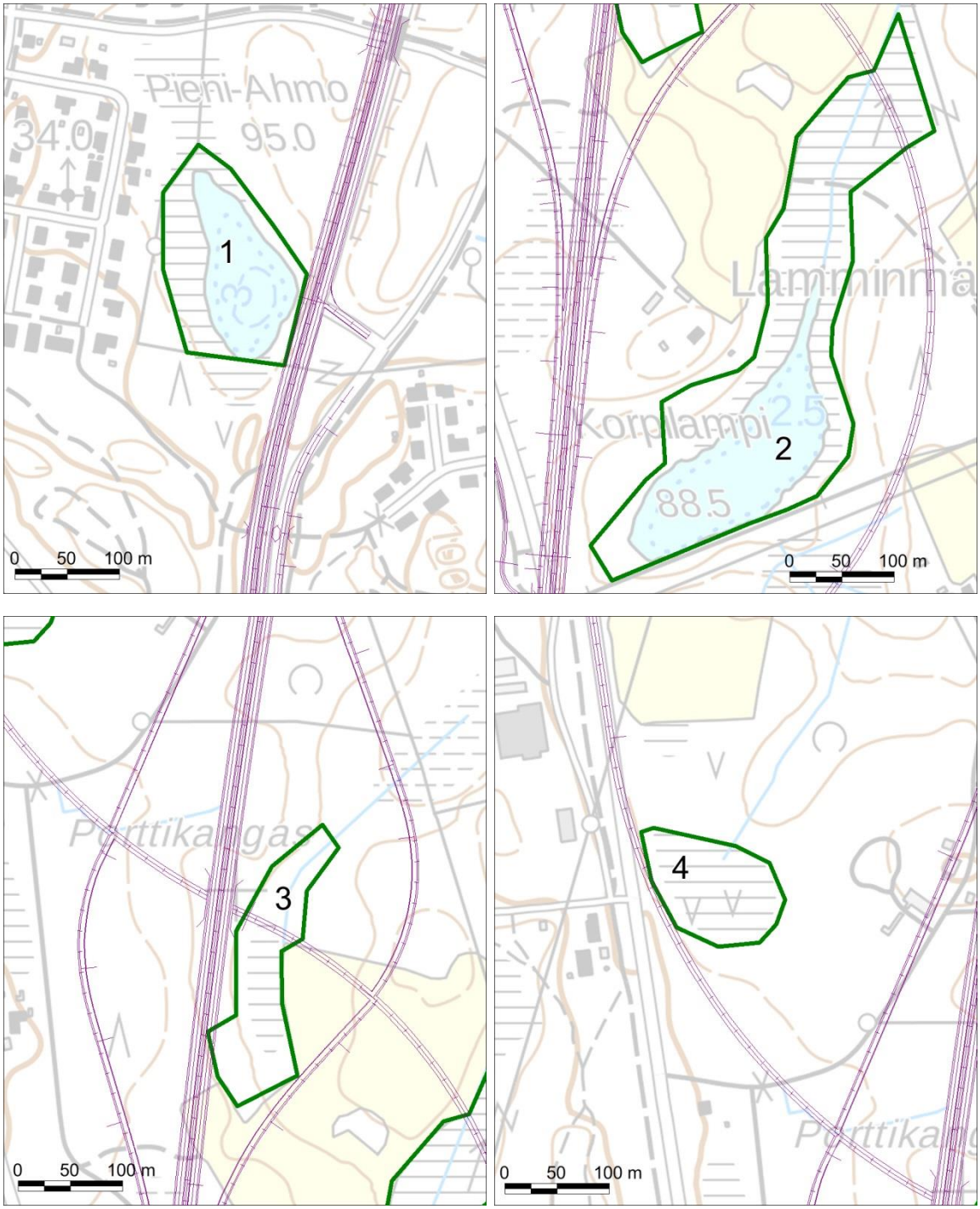
copyright © AFRY

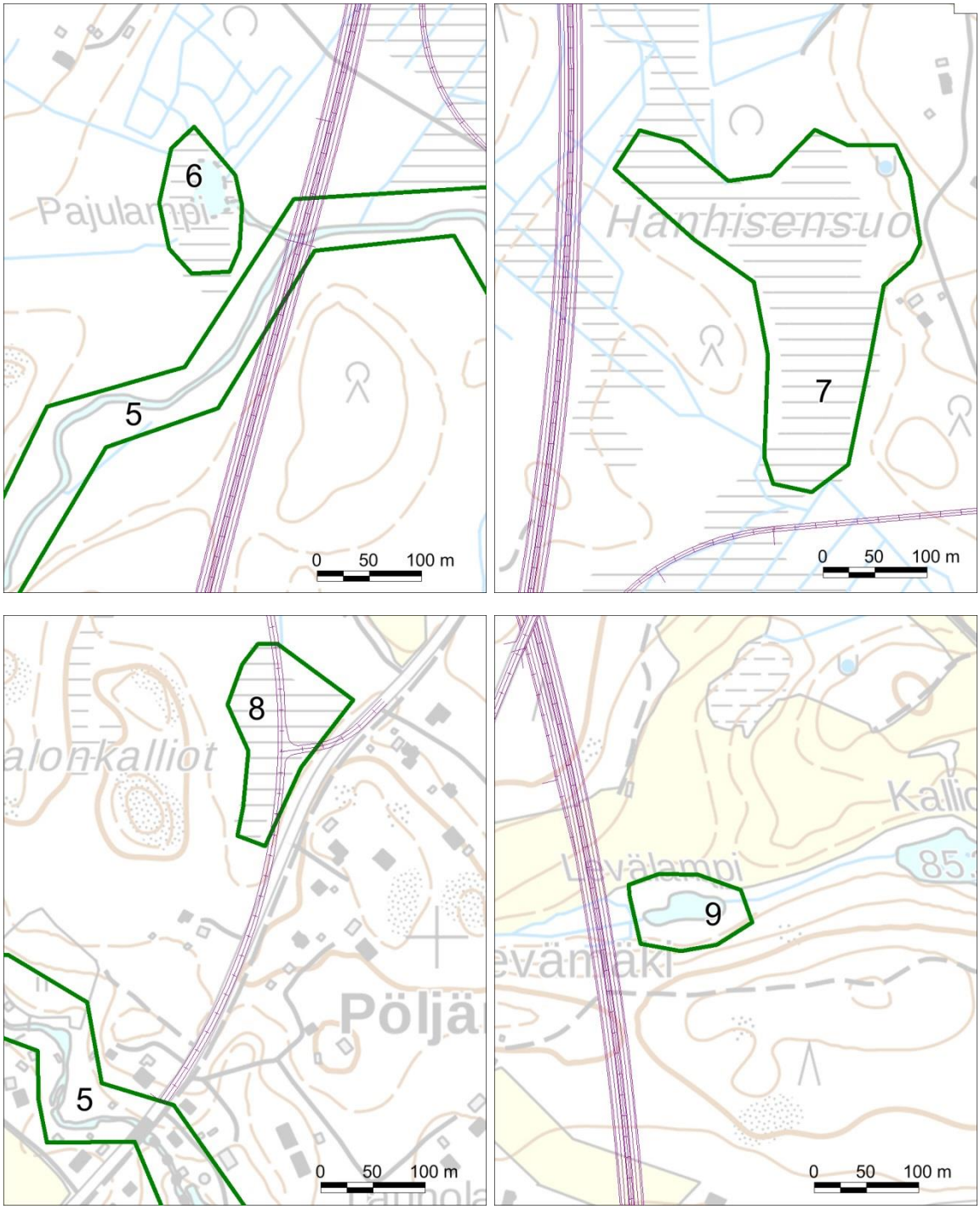

Kuva 3. Pohjoisosa.

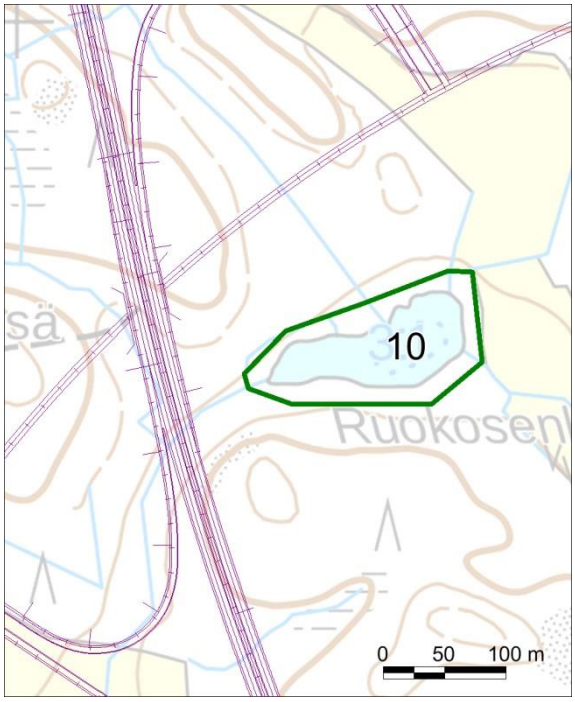
copyright © AFRY

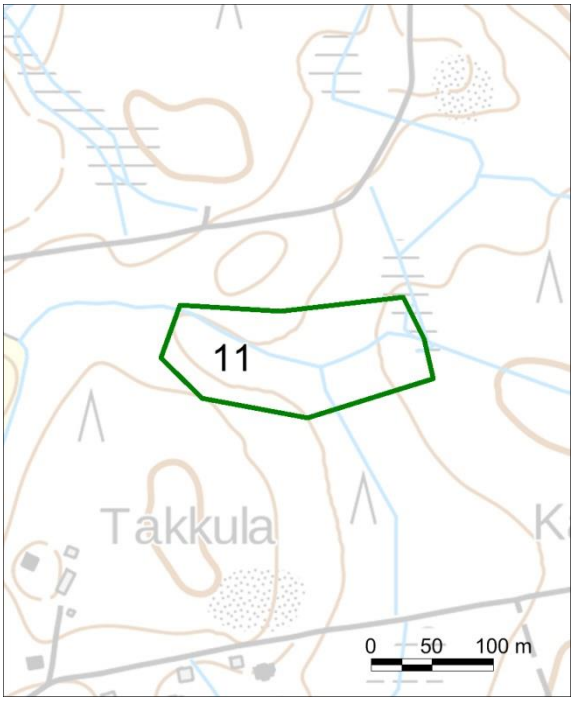
Liite 2. Lähikartat luontokohteista.

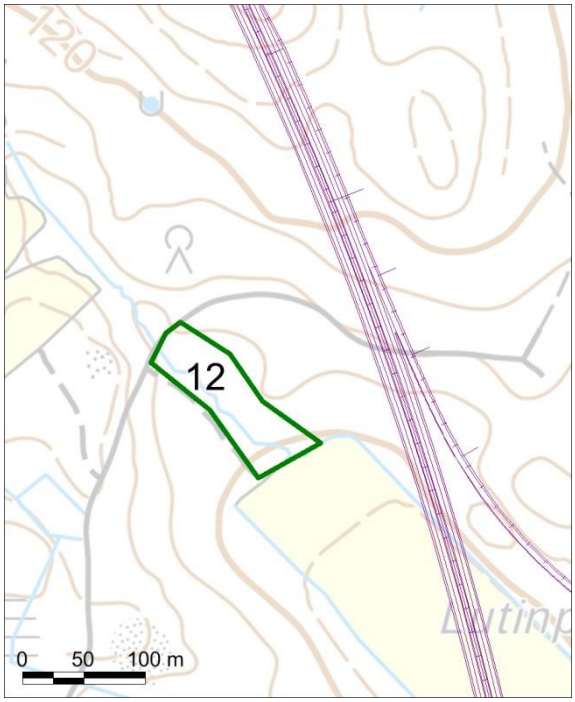

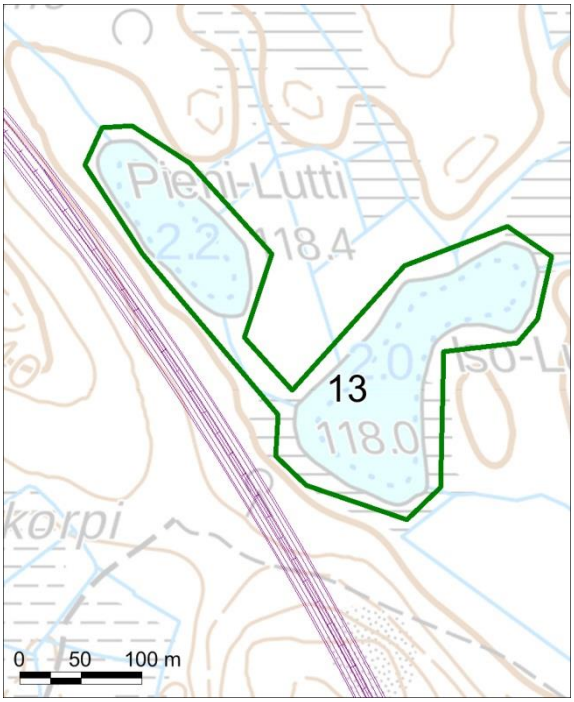

copyright © AFRY

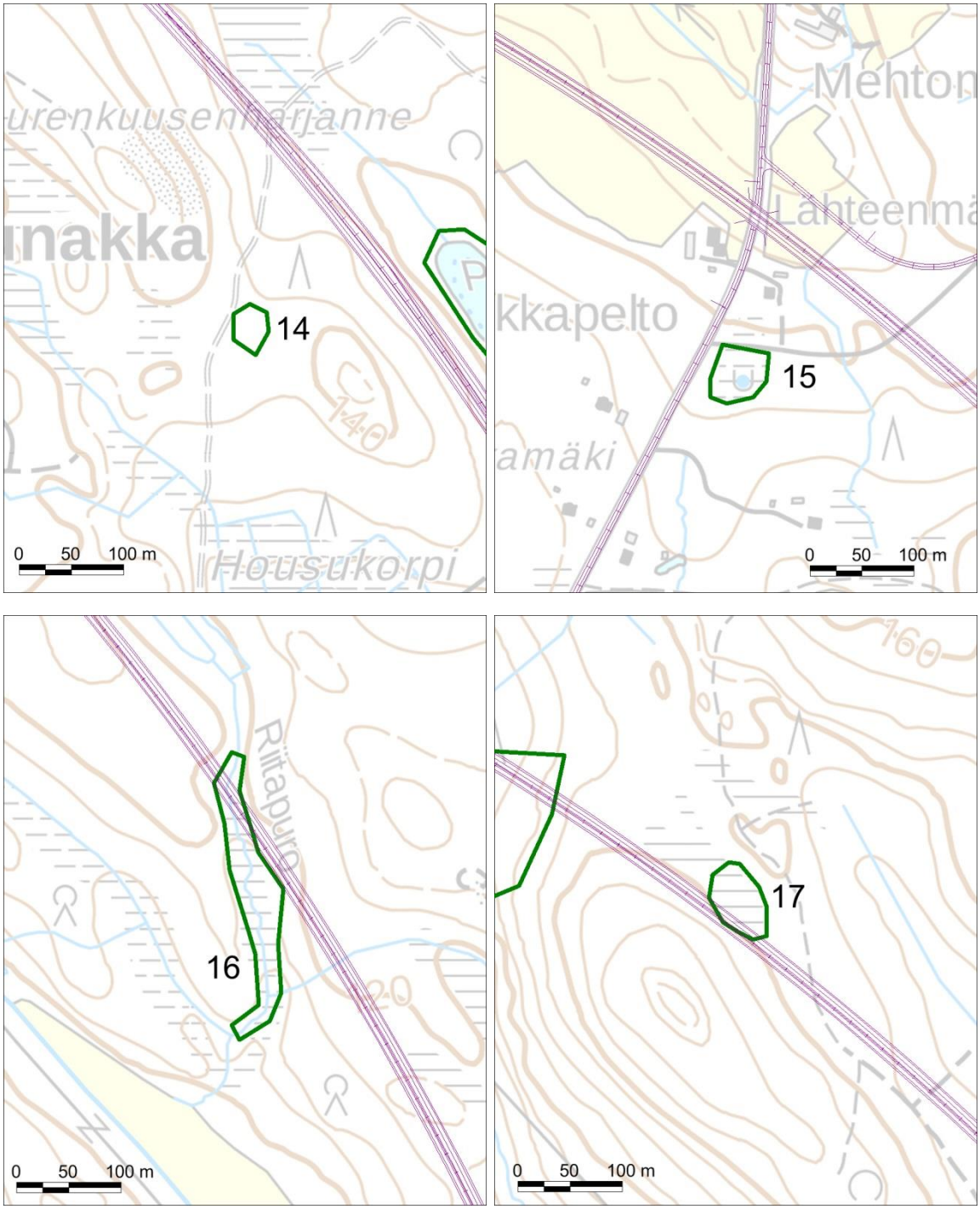

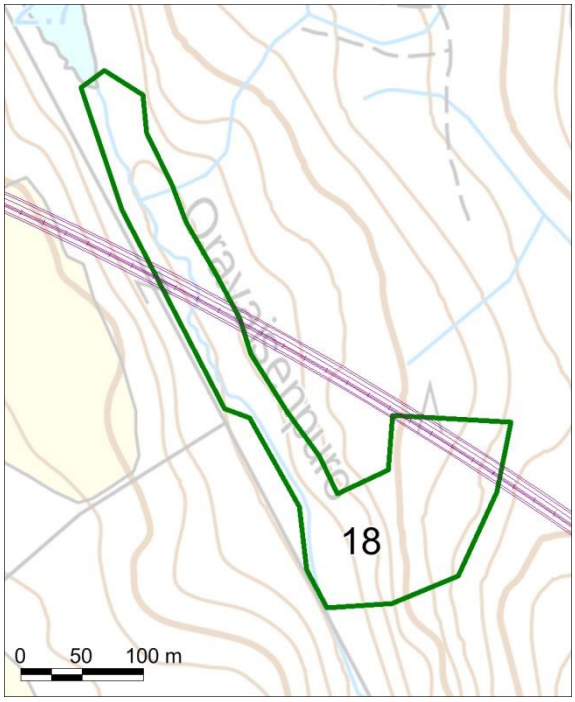

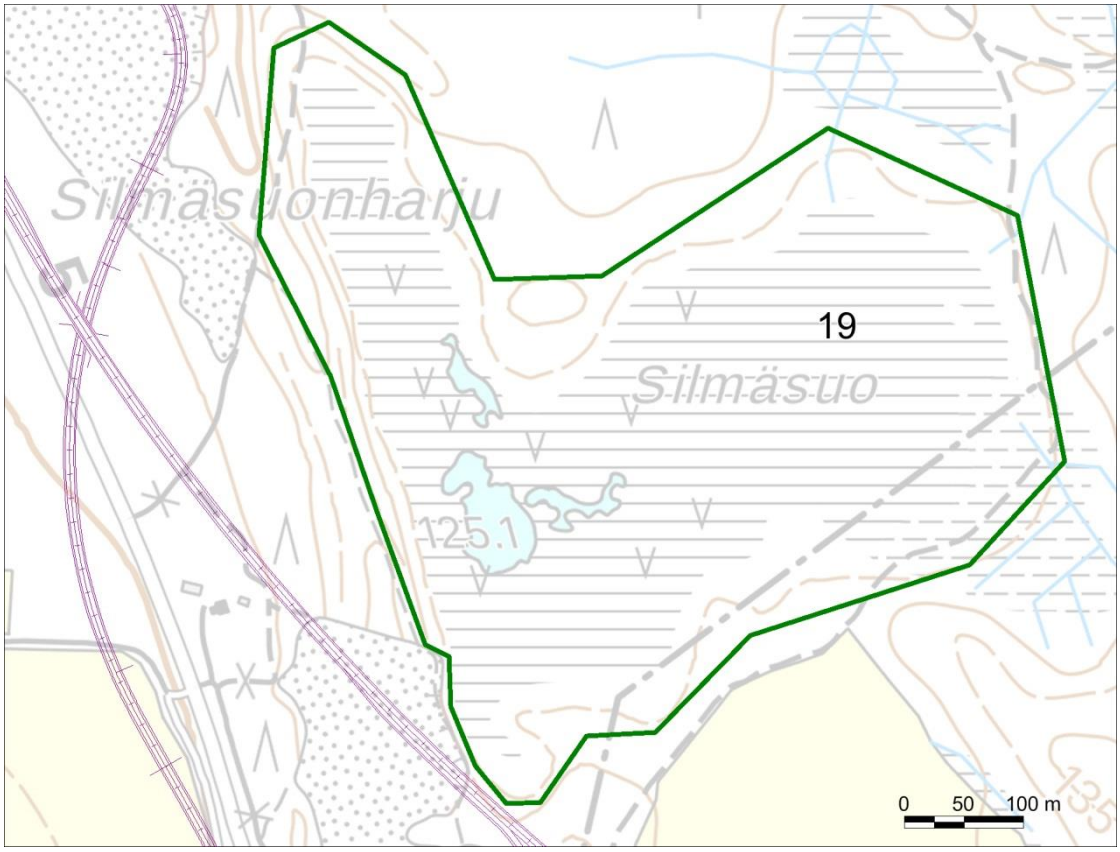

copyright © AFRY

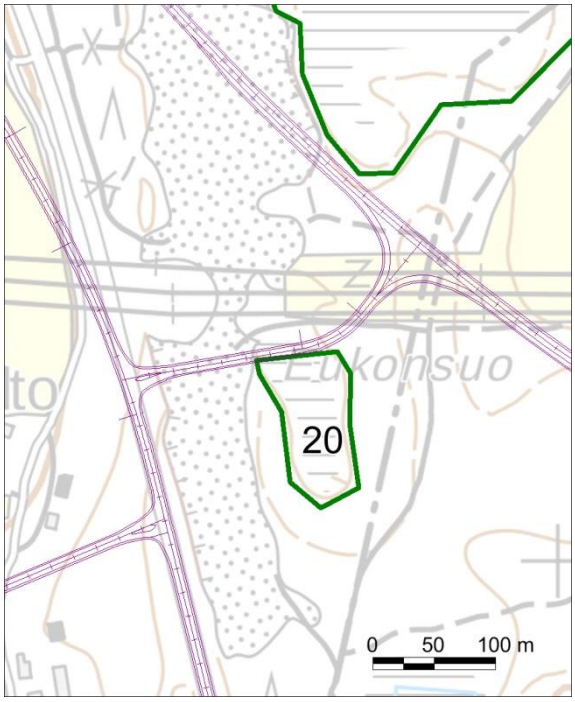

copyright © AFRY

copyright © AFRY

copyright © AFRY